IN FVNERE
MARSILII CAGNATI
MEDICI PRÆSTANTISSIMI
LAVDATIO
IOANNIS BAPTISTAE FERRARII SENENSIS
E SOCIETATE IESV:

Habita in Aede S. Mariæ in Aquiro V. Kal. Augusti MDCXII.

ROMAE, Apud Iacobum Mascardum. MDCXII.

SVPERIORVM PERMISSV.

LAVDATIO.

HACTENVS (Doctissimi, atque excellentissimi viri) Marsilio Cagnato, à quo tam sæpe Roma Vrbium Regina vitam accepit, in ipsa ætatis maturitate immatura morte votis omnium, & publicæ opportunitati prærepto acerbissimus Romæ dolor; dum vocis aditu intercluso lamentari nequit; tacito lacrymarum honore parentauit. Nunc tandem aliquando se ipso maior, ac violentior ex ore nostro, ex his ipsis atratis parietibus funebri carmine flebiliter canoris in eius lugubrem laudationem erumpit: cuius nuper ad funus manauit in lacrymas. Laudare enim vberiùs, quàm lugere decet extincti memoriam: cuius, dum viueret, laudes nunquam intermorituras augurabamur. Illud verò, quod in omnium memoria sæculorum viuat, dignissimum præclarè, dum vixit, præstitit Marsilius: vt non singularem modò scientiam ad aliorum corporum sanitatem, incolumitatemque; verum etiam incredibilem quandam virtutem ad animi sui temperationẽ, æquabilitatemq. ostenderit. Vt sibine, an alijs præclariùs medicinam fecerit, iure dubitetur. Vtramque igitur laudem breuiter ego adumbrabo dicendo, quam ille agendo expressit illustriùs. Atque vt inde mihi nascatur oratio, vnde prima illi decora extiterunt: peruidit vel ad primam ineuntis ætatis lucem prouidæ indolis Marsilius hanc viam ad immortalitatem proximam, & quasi compendiariam esse, si Medicinæ nomen daret: cuius vtilitatem, nobilitatemq. diuinæ inuentioni consecrauit antiquitas. Quid enim vel ad communem ciuitatis salutem vtilius, quàm reduces vitas efficaci poculo depositis corporibus, ac propè iam extinctis infundere? vel ad publicam nominis commendationem nobilius, quàm iactantem sese sua mortalitatis in aula cum infinito morborum satellitio mortem profligare? Quod victoriæ genus heroicis etiam temporibus adeo gloriosum erat: vt peritissimus medicinæ Hercules Heroum fortissimus haberetur. Præsentissima itaque huius artis vis, & facultas splendido Euripidis mendacio locum fecit, Herculem cum ipsa morte luctatum Alcestidem illi per vim eripuisse, quæ pro charissimo viro Admeto vicarium funus occupasset. Heroica ergo dignam indole scientiam aggressurus Marsilius, alacritate, quàm ætate firmior Patauinas Athenas ad omnium scientiarum emporium proficiscitur. Angusta nimirum erat crescentis adhuc virtutis magnitudini Veronæ parentis, atque altricis nobilissimæ amplitudo. Neque potuit adulta illa in teneris annis virilis indoles ingenij diutius in materno patriæ amplissi-

mæ ſinu, complexuq. delicatè, otioſèq. deliteſcere. Debuit è domeſticis blandimentis, ac delicijs ad vocantem in ſua Lycæa ſapientiam prouolare. Doctorem hîc habuit; ne quid optimæ deeſſet feliciſſimi culturæ ingenij; Iacobum Zabarellam. Nihil enim ad ſapientiam properanti accidere felicius poteſt; quàm, quæ facem præferat ad cognitionem, Doctoris inſtitutio ſapientiſsimi. Vt magno parem Alexandro magiſtrum Ariſtotelem contigiſſe ſumma fuerit ipſo iudice Philippo etiam inter ſceptra felicitas. Iam verò quis referat conſtanter ſuſceptos pro ſapientia labores: perueſtigatam ſagaciter pro ingenij laude veritatem? Quoties, Cagnate, in latentium commentatione cauſarum defixus ſolidas diebus noctes continuabas? Si tamen nox oboriri vlla tibi vnquam potuit ad clariſsimam ſapientiæ lucem ſemper excubanti. Quoties in illis immortalium excubijs litterarum non amabiliſsimam ſolùm præſentis veritatis contemplabare ſpeciem: verum etiam futuram apud omnes poſteros gloriam proſpiciebas tuã? Quæ illa te primum die incredibili plauſu, ac perhonorifica acclamatione excepiſſe fertur: cum philoſophicus labor è nocturnis vigilijs, ac tenebris in publicæ diſputationis puluerem, ſolemq. proceſſit. Verùm non potuit vnius eruditione Vrbis immenſa diſcendi cupiditas expleri. Itaque veterum more ſapientum peregrinata in hanc omnium terrarum arcem, virtutis & gloriæ domicilium, Romam venit: quam nactus vnam Marſilius indolis ſuæ magnitudini parem, dignum quoque ſuo ingenio, dignum Romano theatro Magiſtrum, Alexandrum Petronium, Medicum eius ætatis in primis nobilem nanciſcitur. Cuius erudítiſsima domo poſt quinquennale tyrocinium adeo in curandis morbis exercitatus, verſatusq. ad ſalutem prodijt ciuitatis: vt Hippocrates aliquis è templo Aeſculapij cum exſcriptis morborum tabellis iterum extitiſſe; vel cum priſcis illis Aſclepiadis in horto ſanitatis educatus eſſe videretur. Quæ poſsit hoc loco tuis, Cagnate, laudibus par oratio inueniri? Ita enim obſeruatis, notatisq. corporum ſignis futura morbi pericula præſentiebas: vt imminentem ex inſidijs mortem præſenti remedio anteuerteres. Ita ſalutarem ægrotis, ac propè deſperatis hominibus medicinam adhibebas: vt illa, tanquam Helenæ poculo, ſalutem, ac vitam propinares. Et miramur ſi te in morbos, ac mortem ipſam, quantum homini fas eſt, dominantem regina terrarum Roma grauiſsimis, ac peſtilentiſsimis annis laborans adeo coluerit: vt opem ſæpe tuam, ac præſidium implorarit? Adeo te authoritate maximum, honore etiam auxerit: vt medicorum Principem, ac ſigniferum non ſemel renuntiarit? Adeo te rerum cognitione occultarum admirabilem ſuſpexerit: vt in ampliſsima omnium diſciplinarum Academia publicum tibi docendi munus, ac decus detulerit? In qua ſiue Philoſophiæ decreta explicares, ſiue medicinæ præcepta traderes: illa ipſa Roma, quæ Ciceronis olim ex eloquentia, tuo nuper ex ore pendebat. Ita enim præter eam, quam

 proſi-

profitebatur, ſapientiam, quà Latinè, quà Græcè nouerat: ita cum Aſtrologia callebat Hiſtoriam; quæ poſtrema duo præſertim requirit in abſoluto, ac perfecto medico Galenus; vt ingenitam illam medicinæ auſteritatem multiplicis eruditionis condimento auditoribus ſuis ſuauiſsimè temperaret. Legi aliquando Hugonem Senenſem inter ætatis ſuæ medicos facilè Principem in eo Concilio generali, quod ſummus Pontifex Eugenius hoc nomine Quartus Ferrariæ coëgit, ad inſtructam lautè, opiparèq. cœnam Latinorum, Græcorumq. ſapientiſsimos, qui tum Ferrariam conuenerant, vocaſſe: atque inter cœnandum (quod etiam de Gorgia Leontino legimus) profeſſum eſſe de omni re, quæcunque in diſceptationem, quæſtionemq. vocaretur, ſe copioſiſsimè eſſe dicturum. Idem hoc poteras tu quoque, Cagnate, profiteri. Vnum illud opus tibi non erat, vt epulas dicturus appares. Suauiſsima enim oratio tua omni eruditione condita epulum erat lautiſsimum. Mirentur hanc alij, dum publicè doceres, in dicendo ſapientiam. Admiror ego peræquè in familiari conuictu ſapientiſsimam taciturnitatem. Neque verò inter populares vulgi ſermones poteras non tacere, qui rebus humanis prior, & ſublimior, atque ex altiſsima mentis arce quod infra obſtreperet non exaudiens arcano ſapientiæ colloquio fruebare. Vt enim quæ ſine vndarum ſtrepitu bellè, ac tranquillè labuntur flumina, magnam aquarum molem inuehere ſolent: ita hominis animus taciturni multa ſolet abundare ſapientia. Par erat nimirum aureas illas voces non in vulgus effundi ad breuem admirationem: ſed librorum monumentis ad ſempiternam commendationem conſignari. Quantum enim quæſo, vir ſapientiſsime, doctiſsimorum hominum plauſum excitarunt tui de re medica libri complures, quà eruditionis, quà orationis lepore omni, ac venuſtate florentes? qui non typographi magis opera, quàm gloriæ acclamatione peruulgati, quod tu in illo docto ſilentio meditabaris, honorificè prædicabunt apud omnes annos conſequentes. Neque tamen cultiſsimi fœtus ingenij è conclaui domeſtico adhuc omnes in lucem extitere. Latent recentes ſenectutis extremæ partus iam lucis appetentes publicæ: qui poſthumam parenti ſuo gloriam, ſummam poſteritati vtilitatem pollicentur. Vt qui multos medendo morti eripuit viuus, ſcribendo plures ad vitam reuocaſſe dicatur extinctus. Extinxit hunc ſanè vis mortis maturior: at extinguere totum non potuit. Tua eſt vita illa, Cagnate, quam tuis è libris hauſtam tota poſteritas viuet. Quantulam tui partem inimica mors abſtulit, quæ te in omnium ætatibus ſæculorum victurum reliquit?

Habetis, Auditores, quam adinuenit alijs incredibili ſapientia Marſilius, medicinam. Veniam nunc ad eam, quam ſua ipſe ſibi virtute comparauit. Scitum illud eſt, hominis animum turbidis, concitatisq. motibus, ſuis veluti morbis, miſerè opportunum eſſe: quibus eò grauius tentatur, quò minùs ijdem timentur: eò difficilius liberatur,

beratur, quò tenaciùs adhærescunt. Quare si (quod verisimè Hippocrates) ille in primis periculosus est morbus, quo laborantis vultus sui fiat dissimillimns: quàm graues, ac tabificas esse mentis ægritudines necesse est: quas non animi solùm, sed oris etiam impotens distortio, ac deformitas consequatur? Enimuero desipere se in summa sapientia existimasset Marsilius: si in aliena salute procuranda diligentisimns, conniuere voluisset in sua. Illud itaque moderationis, ac temperantiæ virili remedio assecutus est, vt neque tabesceret molestijs: neque frangeretur timore: nec sitienter quid appetens arderet desiderio: nec alacritate futili gestiens deliquesceret. Quid illæ in multiplici negotio temporum ex constituto repetitæ vices? Quid ille frontis nunquam leuiter remissæ tenor æquabilis? Quid illa decori sermonis, nihil molle sonans, librata grauitas? an non suspiciendam omnibus animi temperatisimi sanitatem prædicabant? Hæc ego tacita meliùs admiratione, quàm breui oratione percurri à me posse censeo. Vnum illud è multis præstantisimum facinus præterire tacitus non possum: quod nemini vestrum ignotum est, Auditores: quod nemo etiam vestrum poterit admirari satis. Vnicus erat Marsilio filius Laurentius ex lectisima coniuge Episcopi Signini nepte susceptus. Hic patriæ priùs virtutis, quàm fortunarum hæres & numeri damnum indolis felicitate rependebat vnus: & vnicè, vt par erat, diligebatur à Patre. Meminere vestrum plerique ingenij suauitatem eloquentiæ, ac doctrinæ accesione cumulatam: meministis etiam Romæ in illum studia, & voluntatem. Verum (quæ rerum est humanarum misera conditio, vt nihil in ijs summum diuturnum sit) vnicum illud senectutis solatium, spes vna generis illa, illa paternæ mentis viua effigies, iuuenis integerrimus in ipso ætatis flore, in illa virtutis præcoci maturitate immaturo interitu extinguitur. Lugebant illum omnes extinctum, quicunque incolumem suspexere. Roma ipsa diu incerta vtrum obitus filij, an orbitas patris miserabilior esset, publico mœrore lugubre funus prosecuta est. Quid in aliorum luctu, in sua calamitate Patrem fecisse existimatis? Quod alij nimirum in alieno vulnere non potuerunt, hoc ipse fecit in suo. fortisimis oculis filij mortem, ac funus inspectauit, quod sine lacrymis Roma non potuit intueri. Cumq. hoc ipso in loco funebri laudatione recentis obitus vulnus refricaretur: e Marsilij pernecessarijs aliquis non inuicti animi nutu, sed insoliti doloris æstu luctum absorberi omnem suspicatus, vt dolorem lugendo molliret, amicè illum hortari: quandam esse lugere voluptatem: neque lacrymam parcè, atque in tempore profusam virum dedecere sapientem. Tum placidè, vt solebat, ac sedatè Marsilius, equidem non sic doleo, inquit, vt ad leuamentum doloris mihi lacryma opus sit. O vocis constantiam oculorum fortitudini parem. O summas etiam inter calamitates, & funera incorruptam, atque oris tranquillitate expressam temperati animi sanitatem.

Fuit

Fuit sanè aliquid, & magnum fuit; vt grauissimus dicendi author concinnè tibi cecinit; in patris orbitate lacrymasse Romam: at Parentem in filij obitu à lacrymis temperasse quantum id tandem erit? Sed quid ego hæc intempestiuè? Cur in mediocrem laudem præpostera, & præceps properauit admiratio? Erraui, Auditores. Non hæc in animo erat mirari, quæ parua sunt in Marsilio, & communia cum alijs: maxima in cæteris, & iure miranda. Quid? est ne aliquid vltra, quò progredi eximia Parentis virtus queat? erit. Pro eiulatu, ac gemitu graue, plenumq. carmen ad filium fundet extinctum. Hem, hoc illud est altricem ingenij, vitæ moderatricem, studiorum magistram, officij custodem habuisse sapientiam. Adeo grauissimo accepto vulnere sui erat compos, ac valens: vt suos etiam inter luctus numerosè luderet eruditus dolor. Et sanè decuit hic te lusus, sapientissime pater: quandoquidem vnicus perire tibi filius potuit, hæres deesse non potuit. Meliorem enim nominis hæredem tui immortalem tibi Gloriam adoptasti. Et iure id quidem optimo. Extincti enim hæreditas filij redire debuit ad patrem. Demirarer hic ego pluribus in aliena morte tui robur animi, ac præsentiam: nisi tuo in obitu admirabili hæc moritura laudatio properaret ad finem. Iacebat Marsilius ex graui, diuturnoq. morbo: quem senectus ipsa morbus alter augebat. Annum enim agebat ille nonum à sexagesimo. Ergo cum morbi vis grauiùs inualescens nulla medicorum ope sisti posset: qua semper fuit mira animi præsensione, imminere iam sibi mortem animaduertit. mortem autem? Tibi enimuero, vir integerrime, nulla vnquam immortalis, beatæq. vitæ spes certior affulsit. Itaque ante exitum illum optatissimum sibi, luctuosum suis, nihil habuit antiquius, quàm vt Christianæ mysteria Ecclesiæ sanctissimè obiret moribundus: quæ frequentissimè, dum viueret, obijsset. Mittit ad hæc, qui à summo Pontifice sibi decedenti salutarem expiationem, & indulgentiam ritu catholico precetur: quam cum libente Pontifice impetrasset, adesse demum domesticos iubet: vnam illis virtutem, quam viuus in amore, ac delicijs habuit, breui moriturus quasi testamento commendat: ad extremum supremam salutem impertit omnibus migraturus in cælum. Hic flere omnes. Vnus ille in extremo vitæ naufragio tranquillissimo animo, ac vultu felicissimæ æternitatis portum præcipere. Donec leuissima intermortuæ vocis Iesum appellantis aura prosperè prouectus animus ex hac mortalitate enauigauit. Enauigasti tu quidem, Cagnate, feliciter è nostræ syrtibus mortalitatis ad vitam: at nobis miseræ nimis supersunt tuæ felicitatis reliquiæ, triste nimirum tui desiderium. Vtinam vita illa, quam Romæ toties salutaribus tradidisti remedijs, tibi potuisset rependi. Non te profectò nunc lugeremus extinctum: at victurum diu coleremus. Magnum tamen est miseræ orbitatis solatium, quòd tuæ tibi medicinæ remedio immortalem (vt spes est) inter cœlites vitam consecutus, superstitem etiam in totius

te posteritatis ore, ac memoria ex illustri, ac pleno stellarum loco; quem tu nouum medicinæ sydus illustriorem fecisti, intueberis. Illud certè (quod nostra facultas patitur, & ratio postulat) habemus ad extremum hoc loco repromittere, nullam sapientiæ, virtutisq. tuæ memoriam adeo viuam in animis hominum ex isto beatorum concilio te spectaturum esse: quàm quæ in nostræ beneuolentia Societatis diuturno annorum fermè quadraginta nutrita beneficio, grata laudum commemoratione tuarum sæpe renouanda nunquam consenescet. Huius in te studij, ac voluntatis infans hæc quidem, at ingenua oratio, nullo cultu, ornatuq. mœstissima tuum properauit ad funus debitum dictura testimonium: quandoquidem tuis par meritis præconium afferre non potuit. Dixi.

F I N I S.